

Бисмиллагъи ррягъмани ррягъмим!

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

№10 (71) октябрь 2009-пи йис. / Шаввал 1429 / Табасаран члалниинди вазлик саб ражну удуубчвур. Кымат 15 манат

УММАЙН НУР

ИХЪ МЕТЛЕБ АЛЛАГЪ ^{سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ} УХЪКАН РАЗИ ХЪУВАЛ ВУ!

- Гьюрматлу шейх Абдул-Желил эфенди, яв тербиячйирикани ва яв уьмрин рякъкан йипава.

- Узу мединститутдиь урхурайи ва квартирайиь яшамиш шулайи вахтна йиз гьвалахъ багахьлу яшамиш шулайи, дугъахьна Заан Инхойиан вуйи Абдулгьямид – эфенди (к.с) гьюри шуйи. Гьаци вуйиваликан аьгъяди, узу саб ражну гьадму кас рякъюз мясляат гьапнийза. «Уву узухьна гьаз дуфнайир вува?»- гьерхнийи узхьан дугъу. Гьадмуган узу дугъаз туву жаваб гьира кмиди кьваин илмийиз: «Узуз Аллагъдиз ^ﷻ гьуллугъ алуз ва уву гьабхурайи рякъюьди гьягъюз ккундузуз».

Узхьан гьерхбар-хьерхбар апбалан кьяляхъ ва узу духтир шлуваликан аьгью гьабхьиган, дугъу гьапнийи: «Духтрахьан аьзарлуийн уьмур ярхи алуз ясана дугъаз кюмек тувуз шулдар, эгер Аллагъдин ^ﷻ амур дарш. Вари ляхнар Аллагъу Тааьлайи амур апбиинди шлудар ву ва нагагъ шлиз - вуш сагъ хьувал улупнаш, думуган учву, духтрав, анжагъ сагъ апбан алат вуди гьуллугъ алурайидар вучва».

Гьадму гюрюшдин вахтна дугъу узуз варж ражну «Астагъфируллагъ», Салават ва «Ла илага иллаллагъ» урхуз табшурогъ (вирд) тувнийи. Думу узу шазалиийн тарикъатдиь учлвбаз вуйи гьязурлугвал вуйи.

Сакьудар вазарилан Абдулгьямид – эфендийи (к.с.) узуз шазалиийн тарикъатдин бегьемди вуйи табшурогъ тувнийи. **» 2**
Думу вахт 1967-пи йис вуйи, гьадмуган

2008- пи йисандин декабрин вазлин 28- пи йигъан шейх Саид - эфендийи Абдул - Желил эфендийииз шейхвализ ихтияр тувраза кьури, мялум гьапну.

Гьаму улихьнаси журналист Аьзиз Мичигишев гьюрматлу шейх Абдул-Желил эфендийихьди гюрюшмиш гьахьну ва дугъахьди гьабхь сюгьбатнан саб пай ичв фикирназ туврача, аьзиз мусурман гьардшар ва чйир.

УХЪУЗ ГЪАРСАРИЗ АЬГЪЯДИ ККУНДУ

Ихъ язухъ дарин?

Бисмиллагъи ррягъмани ррягъмим. Сифтена-сифте шюкюр алураза Аллагъдиз ^ﷻ, хьасин Аллагъдин ^ﷻ саламатвал, берекетвал гьюбхю, варитан гирами Мугъяммад Пайгъамбариз ^ﷺ ва чан хизандиз, кюлфетдиз, аьсгъябаризра кади.

Ухъушли халкъ гьапну? Фу бадали халкъ гьапну? Ва наана ухъу хьтакуру?

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир, гьелбетда гьаму суалар гьарсар касди гьар вахтна кьваин алури, дурариз дикъатлу фикир тувну ккунидар ву. Гьаддиз гьаму суалар узузра ва учвузра кади баян алуз ккун гьабхьнийиз.

Сабпи суал: - Ухъушли халкъ гьапну? Ухъу дидиз фициб жаваб тувну ккунду? Ав, гьарсари фикирра дарапиди кьура: - Аллагъди ^ﷻ. Хьа гьерхиш, думу Аллагъ ^ﷻ фуж ву, фицир ву кьури, дугъаз дюз жаваб бихъурадар. Гьаз гьапиш дугъаз гьеерхьу гафариинди Аллагъ ^ﷻ ву ухъу халкъ гьапну, сарун дугъаз жарабдикан, Аллагъу Тааьла Кьудратлур вуйиваликан, Ряхърур вуйиваликан, Ебхърур вуйиваликан, Аьндар вуйиваликан хабар адар. Гьаз гьапиш дугъу Аллагъдин ^ﷻ сифатарикан сабдиканра гьурхундар, я дугъаз улупурра адар, ясана дугъаз дубгъузра ккундар. Эгер дубгъуз ккундийиш, гьадму пул гьисаб алуз фици дубгъуруш, гьаци дубгъидийи. Хьа эгер дугъаз учв халкъ

гьапну Кьудратлур вуйиваликан, гьарсаб чав алурайиб Ряхърур вуйиваликан, ва гьарсабдикан Аьгьюр вуйиваликан аьгъяйиш, думу касдиз Думу Аьндарихьан гучлвал кади хьидийи.

Ари фикир апинай ухъу фу алураш, ухъу ихъ Халикъ рази шлу ляхнар алурайин, даршсана рази даршлу ляхнар алурайин, ухъуз Дугъхьан гучлури, даршсана гучлурдарин. Гьелбетда, ухъуз дугъан кьадри аьгъяйиш, Думу фуж вуш аьгъяйиш, ихъ мициб берекетсуз яшайиш даршлийи. Гьаму ихъ яшайишдиз дилигну пуз шулу, ухъуз Аллагъ ^ﷻ гьиспикк ккадруваликан, ва гьацира Аллагъдихьан ^ﷻ гучл адрувал аьгью шулу. Узу Аллагъдихь ^ﷻ хьугъраза пувалиинди вари бегьем шуладар. Эгер гьаци вуйиш, Аллагъди ^ﷻ ухъуз му гьудгнар алувал, ушвар дисувал, закат тувувал ва гьам жара фарзар вуди, тамам апинай кьури амур апидайи.

» 7

Нумрайиъ:

3 ВАЖИБ ВУЙИ ЛЯХНАР
Закат мусурман касдин вазифа ву

4 ГИРАМИ ГЪАЖДИЪ ГЪАХЪИ ЙИГЪАР КИВАИН АПИУРИ...
АБУ – БАКРИН ТУХУМДИКАН ВУЙИРИХЪДИ ИЧГЮРЮШАР

6 РЮГЪЛУВАЛИН ТЕМЙИРИАН
ЯЖУЖ - МАЖУЖ

8 СУАЛАРИЗ ЖАВАБАР

БИЦИРИН УРГУД ЙИС ГЪАБХЪИГАН ГЪУДГНАР АПУЗ ГЪИТАЙ

ГЪЯДИС

УММАЙИН НУР

ИХЪ МЕТЛЕБ АЛЛАГЪ ﷻ РАЗИ ХЪУВАЛ ВУ!

1 « йиз яш 25 йис дубхънайи. Дугъан гюзчиваликк узу 7-8 йисахъна вахтна ккади гъахъунза. Студент вуйган ва хъасин ВУЗ ккудубкбалан къяляхъ, Буйнаксдиъ ва Къазанишдиъ лихурайи йисари йиз насигъятчийн регъберваликкди исламдин илмар ва аьраб члал аьгью аплури гъахъунза. Хъсин узу Кудалийиан вуйи Мугъаммад Рамазановдихъ урхури гъахъунза (гъит Аллагъди дугъан дережийр за аплри!). Ляхнин къяляхъ гъар йигъан дарсариз гъягъюри гъахъунза. Аьраб члал аьгью аплувал давам гъаплунза, тафсир ва исламдин илмар аьгью аплбиин машгъл гъахъунза, мутялимдин бегъемди вуйи курсар ккудуклунза. Йиз мялимди асас фикир машгълр имам аль - Гъазалийн яратмишар аьгью аплбаз тувуйи, асас вуди дугъан «Диндин гъякънаан вуйи илмар цийи алаъбан гъякънаан» вуйи китаб («Игъ,я улуму ддин»). 1970- пи йислан 1978-пи йисазкъан йиз урхувал Рамазановдихъ давамгъаплнийза, хъасинузу Каранайиз гъушнийза ва гъадушваъ медресе ккудубкнийза. Хъасин йиз - узланди аьгювалар цийи алауз хъюгънийза. Гъадму йисари Абдулгъямид- эфенди (к.с.) тмунуб дюнъийиз гъушнийи. Саб вахтна Гъямзат- эфендийихъна (к. с.) гъягъюри гъахъунза. Думу яшлу кас вуйи, кми- кмиди ктлерццури шуи ва ухди ихъ гъаму дюнъийиан гъушнийи. Гъадму вахтназди иджаздиз ихтияр цийи устаз, Нечаевкайиан вуйи Меселасул Мугъаммадди тувнийи.

Гъадугъан регъберваликкди тарикъатвалин рякъ давам гъаплнийза ва муракъабдин даражайиз хъуркънийза. Хъа амма думура къаназ яшамиш гъахъундайи ва сациб вахтналан гъаму дюнъийиан гъушнийи. Гъадмуган Чиркейиан вуйи Саид-эфендийи иджаза гъадабгъувал мялум гъабхънийи. Гъаддихъантина узу тарикъатдиъ улихъ гъягъювал дугъан регъберваликкди клури гъубшнийи.

Къиванилмийиз, ич сабпигъорюшдиъ фици узу, духтирвал аплурайир, мюрид гъахънуш мягътал гъахънийи. Хъа узу исламдин илмар аьгью аплурайивалиин хъана артухъди аьламант гъахънийи. Узу Каранай, Эрпели гъуларий участковый духтирвалин пише давам аплури гъахънийза. Гъадму вахтна Батлухдиан вуйи шейх Сяаьду-гъяжийи жиниди чан шейхвал аплури гъахъну. Думу Буйнакс шагърий яшамиш шулайи ва вахт-вахтарик дагълариз гъягъюри шуи.

Дугъан тлаабниинди Эрпели гъулаъ узу дугъан хутлиз, гъаци мединститут ккудубклну имбу Мугъаммад Гъяжиевдиз мусурман илмар улупури гъахъунза (гъамусяаьт думу «Нур-уль-ислам» газатдин редакторди лихура).

1995- пи йисан узу Эрпелийиъ лихурайи вахтна, хъябхъдин вахтна узухъна Чиркейиан вуйи ксар гъафнийи ва узуз йиз насигъятчийи чахъна дих аплура клури гъаплнийи. Аьламант гъахънийза ва белке фуж-вуш кетлерццнашул, клури фикир гъаплнийза. Гъеле узу узухъди

давление ебцу алатра гъадабгънийза. Чиркейиъ учуз Саид- эфенди (к.с.) ккилигурайи. Гъич фуклара дарпиди чан бай айи кабинетдиз гъухнийи. Дугъу ишара аплбиинди учу дуснийча. Ва дугъу узуз иджаза тувурза клури гъаплнийзуз. Узу гъаци шлувализ ккилигури адайза. Узу дугъаз гъадму ччвурназ дюз гъюрадар гъаплнийза, хъа амма устаз чан гафнийи дийигънайи. Думуган гъерхнийза, гъамус узу фу даплну ккунду, клури. Дугъу жаваб

тувнийи: «Уву аплурайибдилан аьлава (артухъануб) фуклара герек дар- вари жиниди гъибтну ккунду!». Хъасин узу Эрпелийиз къяляхъ гъахънийи. Думу 1995- пи йисан 6-пи- 7-пи сентябри гъабхъиб вуйи. Сачдин йисан 28-пи декабри гизаф къадар шагъидарин иштиракниинди Саид- эфендийи теклифчивализ (насигъятчивализ) ихтияр тувнайивалин гъякънаан мялум гъаплнийи.

-Явуьмри субут аплурайиганси, гъарсар касдихъан ужур мюрид хъузра ва гъаддихъди сабси жямьяаьтлугъдин хайирназ ужувлан ляхнар аплузра шулу.

- Инсандин сабпи нубатнан вазифа намуслу зегъмет зигбиинди чан уьмриз гъялал пул гъазанмиш аплувал ву. Эгер урхувал ва жвуван хизандиз гъазанмиш аплувал ктагъури гъахъиш, къюбпиб ктабгъну ккунду, гъаз гъапиш илим къюбпи нубатнаъ а. Сабпиб, думу инсанди чаз ва чан хизандиз гъялал зегъметниинди гъазанмиш аплувал ву. Гъаддин къяляхъ, нагагъ мумкинвалар аш, илмин зиин машгъл духъну ккунду. Ва гъякълу рякъюьди гъягъбан бадали инсан шейхдин регъберваликк ккади ккунду.

Бязи ксари мюридар асас инсанар ву, клури фикир аплуру. Думу дюз фикир дар. Тарикъат гъарсар касдиз герек вуйиб ву, гъаз гъапиш гъарсар касдихъ хъайиб аьжал ву, гъаддиз дугъу чан юкв чиркин лишнарихъан - агъирвалихъан, учв зади улупрувалихъан дюрхну ккунду. Гъядисдиъ дупнайиганси, гъеле саб жизби агъирвалкъана кайи кас гъахъиш, думу женнетдиз гъягъидар. Тарикъатди иллагъки агъирвалихъан

ва жюрбежор жара пис лишнарихъан азад хъуз улупуру. Эгер ухъу, мисал вуди гъадабгъиш, бахилвалихъди женг дурубхиш, думуган гъадму пис лишни ихъ ужудар ляхниз туврайи савабарра барбатл аплиди. Ихъ метлеб Аллагъ ﷻ ухъкан рази хъувал ву!

- Мюриддин уьмриъ варитан метлеблуб фу ву?

- Мюриддиз варитан метлеблуб чан шейхдихъна вуйи ккунивал ву. Тарикъат диндин гъардшарин арайиъ чиб- чпихъна

хъа дугъу чавра дих гъаплундайи. Яни гъеле дустраза кмиди тарикъатдин рякъюз хуз хай шулдар. Аьхириъ Мугъяррам фици-вушра гъафнийи ва гъадму рякъюк кучвнийи. Гъаци вуйган, гъамци пуз шулу: учу учухъна дих аплурадарча, хъа амма гъафидар батлура аплурдарча.

-Сабязи инсанаршулу, фицики чпи гунгъар деетурайивализ лигну устаздихъна гъягъюз афалугъвал аплурдар, чпи гъювали устаз ва дугъан хал искан аплур (кабцур) клури ва гъацдари клуру: узу дурушиш ужу ву, узуз начди вузуз... Гъацдар кIвахъни ксариз фу пуз шалвухъан?

- Гъациб фикир аплурдарра а, хъа амма дурар гъалатл ву. Думу шейтнхъан дурнайиб ву. Шейхдин вазифа дюз рякъюьди гъягъюрайи ксар гъякълу рякъюин алаувал ву гъа. Гунгъар варидарик ка ва гунгъар кайи ксарин вазифа шейхдин тясирнаккди, дугъан баракат сеbeb вуди дигиш хъуз чалишмиш хъувал ву. Гъадму ляхин гъялак дарди, жвув гъаддихъна гъязур аплури клулиз адабгъну ккунду.

- Мюридарин ва сабишвъинди гъадабгъан мусурманарин арайиъ гаф сабвалин метлебувал фициб ву ва фила-вуш гъадму хъуб мумкин вуйин?

- Гъелбетда, вари саб дупну шлув дар. Инсан фициб тербияйикк ккаш, фициб уьмур хъапраш, гъадму терефар асасдар ву. Гъарсар касди чан зиин ляхин аплувал дебккну ккундар. Ухъу бистнин мейвийр ясана жара ер- йиммиш битмиш ва артмиш аплбиин фициб дикъатлувалиинди лихуруш, ари гъаци жвуван зиинра дилихну ккунду. Ужуб хасиятнан (гъиллигъарин) лишнариинди бабкан гъахъир аьхю бахтатар кас ву. Хъа амма вари гъаци бабкан шулдар. Жвув дикъатлур, аьгъ аплуз шлур вуди тербияламиш духъну ккунду.

- Мялуматар тувру дакъатарин мусурман касдин фикрар цийи алаъбаъ фициб метлебувал уйнамиш аплура ва яв фикриинди, Исламдин гъякънаан бегъем къадарнаъди клураин?

- Мялуматар тувру дакъатарин (СМИ) гъамусдин деврин уьмриъ аьхю метлебувал уйнамиш аплура. Эгер, мисал вуди телевизор гъадабгъиш, думу хулаъ адитан адарди ужу ву. Гъаддин гъациб мялумат гъюруки, хиял апларва диди инсан пуч аплуру. Ялгъуз фу бадали телевидениейиз лигуз хай шул, анжагъ исламдин передачийр бадали, ТВ- Чиркей каналин передачийриз ва гъаддиз ухшар вуйи жара передачийриз. Телевидениейин пис тясирлували жямьяаьтлугъдиз зарар тувру...

ВАЖИБ ВУЙИ ЛЯХНАР

Закат мусурман касдин вазифа ву

Закат тувну ккунивалихъ хьугърур, хъа амма думу батлуп аплурр намус адру кас ву ва Ахиратдиъ дицириз ижми жаза тувиди.

Гьарсабдикан аьгью Аллагдади гьапну (мяна): "Шли гьизил ва арс уч аплураш ва Аллагдадин рякъюъ харж аплурадарш, уву (Мугъяммад) къадарсуз ижми жаза тувбан хабар тувбинди шад аплин" (34). Ахиратдин йигъан дурарин мал-девлет цигъ убгиди ва гьадму ци дурарин машарин унтлар, гьюнар ва гьюнарин гьвалахъ йишвар ургиди. Ва дурариз пици: "Му учву учвуз клури уч гьапли ва закат тутрувбаз лигну арайиз гьабхи девлет ву" (35).

"Кьуб маш гьайидарин арайиъ гьамцдарра ади шулу, Аллагдадинди ху аплури ва дугъаз гьамци клурудар: "Эгер Аллагдади учуз мал-девлет тувиш ва Чан жумартвалиинди учу девлетлу гьаплиш, думуган учу садакъа пай аплидича ва динагълийир, ич ляхнариъ Аллагдадихъан гучлурдар хьидича" (сура "ат Тавба" 75).

Гьясануль Басрийихъан, ибну Аббасдихъан ва Кьуръандин гьакънаан гьаврикк ккаъру жара ксарихъан дуфнайибдиз асас духъну, гьаму аят Саълабатдикан-Хатибдин балкан вуйиб ву.

Саълабат касибди яшаммиш шулади гьахъну. Думу Пайгъамбарихъна гьюру ва клуру: "Уву Аллагдадикан узуз мал-девлет ккун аплин". Аллагдади Гьаънайири дугъаз жаваб тувру: "Бедбахтвал увуз хьибди (девлет уч гьаплиган), цибди ади ужу ву, хъа амма гьаддинди уву Кьудратлу Аллагдадин тариф аплруганси, гизаф девлет хьпахъ увхъан дидиз ида-ра аплуз хьибдарву-хъан". Саълабатди цийиклултлан чан тлалаб текрар аплуру. Хъасин Пайгъамбари дугъхъан гьерхру, Пайгъамбарихъан нумуна гьадабгъну, касибвалиъ яшаммиш хьуз рази вува, клури. Ва гьапли: "Йиз киваъ айи Аллагдадинди ху аплураза, фицики эгер узуз дагълар гьизилиз ва арсраз илтиклину ккундийиш, гьадрар гьизилизна арсраз илтиклирийи ва узухъди гьидийи". Саълабатди гьапли: "Уву гьакълу дин хъади учухъна гьау Аллагдадинди ху аплураза, фицики, эгер яв тлалабназ жаваб вуди Аллагдади узуз девлет тувиш, узу гьарсар касдиз рубкьрубкъан туврийза".

Саълабатди гьаци гьапи-

ган, Пайгъамбари Кьудратлу Аллагдадикан гьадугъаз мал-девлет туввал ккун аплуру ва клуру: "Эй йиз Аллагы! Уву Саълабатдиз мал-девлет тува". Гьаддин къяляхъ Саълабатди чарвийр ккергъуз хьюгъру, хъа гьадму чарвийр мюлхьяркъан гизаф артмиш шулу. Жикъи вахтнан муддатнаъ гьадму чарвийр гьадму-къан артмиш хьуз хьюгъру, фицики гьадрарини машгъл духънайи Саълабатдихъан мистаз лисундин ва хьяхъ-

дин гьуднаривтлан гьюз шули гьахъундар. Хъа къандиси клуруш, чарвийрин лиж артухъ хьпахъ, шагъриан яхла йишваз кючмиш шулу ва мистаз анжагъ жвумийин йигъаритлан гьюри гьахъундар, хъа сациб къандиси хъана ярхлаз гьагъюру ва дугъаз гьеле жвумийин гьудгнизкъана гьюз мумкинвал имдарди шулу. Думу гьумран чюлиъ лижахъди шулу ва анжагъ жвумийин гьудган даплину гьюрударикан жюрбежюр хабар гьерхри гьахъну. Сад йигъан Аллагдади Гьаънайири Саълабатдин гьакънаан гьерхру, дугъан мал-девлетнакан аьгью гьабхьри, шубуб ражну текрар аплуру: "Саълабатдиз- бедбахтвал (чарвийр, мал-девлет айивалиан)".

Хъасин закат тувуз мажбури вуйивалин гьакънаан вуйи аят гьапли. Пайгъамбари закат тувбан къайдайикан биклувал табшурмиш аплуру ва гьадму кагъазра хъади чан терефкрар гьаъру, закат уч аплуб метлебниинди. Наана дурар гьушишра, варидари шадвалиинди къаршуламиш аплури гьахъну ва гьеле тув-

ну ккунибдилан артухъдира кади закат туври гьахъну. Хъа Саълабатдиз гьадму кагъаз улупган, дугъу мялум аплуру: "Думу налог ву, жараб дар. Узуз думу фу вушра аьгъдаруз ва аьлава аплуру: - Учву сифте жара ксарихъна гьарай, хъасин узухъинди гьачай".

Пайгъамбарин гьадму вакилар Саламияйиз гьагъюру ва дурар чагъу маларра хъади къяляхъ гьюру.

Дурар цийиклултлан Саълабатдихъна гьафиган,

къабул гьаплиндайи, гьаз гьапиш Аллагъу Тьяълайи къадагъа гьаплинийи. Пайгъамбар кечмиш гьахъихъан Саълабат Абу- Бакрихъна гьюру ва дугъура думу къабул гьаплиндайи. Уьмракан халиф гьахъиган, Саълабат дугъахънара гьюру ва дугъура Саълабатдин теклиф батлуп аплуру, фицики Абу- Бакрира къабул гьаплиндайи.

Хъасин Уьсман халиф гьахъиган, гьадмуганра думу чан чарвийр хъади гьюру ва

2.Гьизилин ва арсран калбар (слиткийр).

3.Яшайишдин шейъар, жюрбежюр аваданлугъар, успагъишнариз вуйи шейъар.

Хъа амма дишагълийирин успагъишнариин закат иливурдар, эгер дурарин къадар лапра ахъюб дарш (исраф). Арсран тлупбан айи жиларира закат тувурдар.

Пайгъамбарин гьадисди клура: "Уччушнариз вуйи шейъарин закат иливурдар".

Эгер гьадму шейъар лазим дару ва гунагъ шлу метлебариз ишлетмиш аплуруш, мисал вуди гьадабгъиш, арсран тлупбнилан гьайри, уччушнариз вуйи жара шейъарра аш (мисал вуди гьизилин тлупбан, чернил убзру гьизилин гьаб ва гь.ж.), думуган гьадму шейъарилан закат тувну ккунду (гьеле дурар ишлетмиш аплурадаршра). Эгер жилириз гьизилин уччушнара аш (тлупбар, чул ва гь.ж.) ва дурар шлихъна-вуш вахтназди ишлетмиш аплуз тувраш, дурар ишлетмиш аплуз къадагъа даплину адрударихъна тувруш, гьадму гьялатнаъ гьадрарилан закат гьадабгъурдар. Хъа эгер гьадму шейъар вахтназ вуди девлетси хулаъ уьрхюраш ясана къадагъа дапинашра ишлетмиш аплураш, гьадмуган гьадрарилан закат тувну ккунду. Гьаз гьапиш гьизилин шейъарихъди жилижви балгуз къадагъа дапина. Хъа дишагълийиз гьадрарихъди учв балган тягъир (къадар) айиб ву. Гьизилин шейъар (мисал вуди гьизилин рюкъчар ва гь.ж.) шариаьтди къадагъа дапина, гьам жиларизра ва гьамсана дишагълийиризра. Эгер дишагълийин хлихъ гьизилин сяаьт хъаш, думу утканвализ вуйибси гьисаб аплурдар, думу лазим вуйи шейъиси гьисаб аплуру.

Гьизилин цибди иливру закат (нисаб) 20 мискъал ву (96 гьирам). Гьадму бици къадарнакан ягъчвурик саб пай закат тувру (2,4 гьирам).

Арсран цибди иливру закат (нисаб) 200 дирхем ву (672 гьирам), гьаддиканра ягъчвурик саб пай закат тувру (16,8 гьирам).

Закат иливбан шартл гьадму ву, фицики йискъубан арайиъ гьизилин ва арсран гьагъишин нисабтлан кам дархъувал, хъа эгер кам гьабхьиш, нисабтлан думуган тувурдар.

Ягъ'я МЯГЪЯМЕДОВ

дугъазра жаваб тувру: Уьсмну халифатдин агъавал аплу вахтна Саълабат йиклуру. Гьаму ихтилатнаан инсанарихъан гизаф къадар дарсар гьадагъуз шулу. Гизаф гьалатларин эвел даккнишинвалиъ а.

Закат али шейъар

Закат иливру шейъар йигълан-йигъаз, йислан-йисаз артмиш духъну ккунду. Даршиш сакъюдар йисарилан, артухъ даршулайи шейъар ккудуклуз мумкин ву ва гьадрарин эйси зарарнаъ ахъру.

Закат иливру шейъар гьамрар ву: гьизил, арс, бегъер, мейвийр, чарвийр, деввийр, алвер.

Гьизилилан ва арсалан вуйи закат

Чпи фициб гьялнаъ ва къайдайи ашра, амма гьизил ва арс закат иливру шейъар ву.

Гьизилихъна ва арсрахъна госуларствойиъ иша гьагъюрайи пулра гьисабназ гьадагъуру.

Гьизилин ва арсран закат иливру жюрйир:

1.Иша ауз гьазур дапнайи гьизилин ва арсран манатар,

ЙИЗ АБСГЪЯБАР ХЯДАРИЗ УХШАР ВУ, УЧВУ ШЛИХЪДИ ГЪУШИШРА, АЛЛАГЪДИН БУЙРУГЪ ГЪАЗАНМИШ АПИДИЧВА

ГЪЯДИС

ГИРАМИ ГЪЯЖДИЪ ГЪАХЪИ ЙИГЪАР КІВАИН АПИУРИ...

Пирмягъямед КЪАСУМОВ,
писатель, журналист

Сифтена – сифте уху халкъ гъапу Къудратлу Аллагу Тааълайиз шюкюр ибшири, кпураза, фицики Дугъу миллионариинди мусурман чвйрихъди ва чйирхъди узузра 2008- пи йисан ахирари (ноябрь- декабрь) Гирами Сауд Аравияйин берекетлу жилиина йиз фарз тамам апуз амур апабаз - гъяждиз гъягъювал къисмат апабаз лигну. Йицибубанна йицибубан Чаз шюкюр ибшири, фицики Чан варитан ккуни Мугъяммад Пайгъамбари ✽ ликар алдагъури гъахъи, думу яшаммиш гъахъи, дугъахъна Пайгъамбарвалин ашкарвал арайиз гъафи ва думу кечмиш гъахъи жилиина гъюз учуз гъамциб мумкинвал тувбаз лигну. Дурар гъадмукъан ахю шадлувалин ва бахтлувалин йигъар вуйи ки, гъадмукъан ктлатарцци фикирназ гъадагърудар... Дурарикан анжагъ сакъюдар гафаринди дупну гъузуз фици шулухъа?

Гъяждиз гъафидариз, учуз, Мединайиъра, Меккайиъра, лапра ужудар шарайтар яратмиш дапнайивал ахю разивалиинди къайд апуз ккундузуз. Дагъустандин гъяждиз дугъустандин саб десте Меккайиъ 6 мертебайин хуларий, «Раваби Нузха» чвур али гостиницайиъ, ерлешмиш духънайи. Дюз гъапиш, учу яшаммиш шулайи хуларин рякъюн тмунуб терефнаъ (20- 30 метр манзилнаъ) ерлешмиш дубхънайи жарануб гостиницайиъра дагъустандин тмунуб дестейиан вуйидари дахъуб – гъуджуб апурайи. Хъа ич гостиница кпуруш Кябайин багахъ хъайи Масжид – аль - Гъярам мистхъан йициб минутдин вахтна машиндиъди гъягъру манзилнаъ айи.

Ихъ ккуни Пайгъамбар ✽ бабкан гъахъи шагъриъ учу гъахъи йигъар - саяатар гъичра гъархуз шлудар дайи. Иллагъки учу гъахъи «Раваби Нузха» гостиницайин эйси Абдуллагъ Раисдин жумартвалин, инсанвалин заан ва къиматлу терефарикан жаради дупну ккунду. Дугъан учухъди вуйи янашмишвал, простойвал, имшахвал девлетлуйириз гъа дарклархъа, хъа гъеле – меле аъжурариз-

АБУ – БАКРИН ТУХУМДИКАН ВУЙИРИХЪДИ ИЧ ГЮРЮШАР

къана къисмат вуйидар, кпулиз адагъуз шлудар дайи.

Гвачининган, уъл ипуз кпури столоваяйиз гъягъюз гъязур духънайи дакъикъийриъ учв Абдуллагъ Раисра учухъна гъюйи ва учухъди гъарсарихъди хушбеш апабан гъайгъушнаъ учвуйи. Аламат жарабдиъ айи: гостиницайин сабпи мертебайин коридоригъна учу уч шлувал агъяди гъар ражну дугъу чан гостиницайиъ лихурайидариз устлиин къюб термос ва мейлишнар дивувал табшурмиш апууйи. Сабнуб термосдиъ дадлу чай, хъа тмунубдиъ кпуруш кофе убзнади шуйи. Хусуси вуди чав Абдуллагъ Раисди учуз (чай ккунириз чай, хъа кофе ккунириз кофе) теклиф апууйи ва учухъди дуснайири гъеле чав чазси, ич гъабариъ учузра убзри шуйи.

Гъелбетда, думу гизаф гъалал кас вуйивал агъю шуйи, фицики гъар йигъан садакъа тувбаз шериквал улупрур вуйи. Икибаштан, акъюллу сюгъбат гъабхбан терефкарра вуйи. Дугъахъди араб чалниинди улхуз агъю ксар къаназ сюгъбатнаъ гъузуйи. Хъа чал агъдрудари варидиз таниш вуйи «Ассаламу алейкум» гафариз «Ва алейкум ассалам, аьлгъямдуллиллагъ!» дупну жаваб тувуйча. Киваз гъадмукъан хушлу шуйич. Хъа нагагъ дугъахъди лапра яркъуди сюгъбат апуз ккун гъабхъиш, араб чал агъю переводчик агуйча. Гъадму жигъатнаан читинвал адайи – учухъди араб чал агъю хайлин дагъустанлуйирижигъилар хъайи. Думу Сауд Аравияйиан вуйир, адлу тухумдиан вуйи девлетлу кас араб жви, хъа учу кпуруш – аьдати дагъустанлуйир! Гъякъикъатдиъ улхуруш, хайлин терефарикан ич арайиъ айиб ахю манзил вуйишра, хъа амма киван фикрар – гъиссар, Аллагу Тааълайиз хъайивал апабакан вуйи гъайгъушнар сабстар вуйич. Думу гъаци дубхънура ккунду, гъаз гъапиш уху вари мусурман даринхъа?! Гъаддиз уху миллетвалин ва диндин сяръятар жара дапну ккундар.

Хъа вушра гостиницайин эйсийиз учв гъамкъан имшахур вуйивалин, чаз гъамциб ахю жумартвал тувнайивалин саб фициб вуш сеbeb ади ккундийи. Ари сациб къандиси гъадму себебра агъю

гъабхъунзуз: вуйиштан, Абдуллагъ Раис Мугъяммад Пайгъамбарихъди ✽ сатиди гъахъирин – Абдулла ибн Зубайрин тухумдиан вуйир ву. Абдулла ибн Зубайр сарпи халиф Абу Бакрин ✽ хтул вуди гъахъну. Чан абаси, думу учвра халиф вуйи ва гъядисар сарихъан - сарихъна хътаърур гъахънийи. Абу Бакрин риш Асма Зубайр ибн Аввамдин хпир вуди гъахъну. Дурариз велед - бай бабкан шулу. Дугъаз Абдуллагъ кпууйи. Ари гъадугъан тухумдиан вуйир

уху кпурайи Абдуллагъ Раис ву - учу Меккайиъ 25 йигъ – йишв адау гостиницайин эйси.

Зийхъ уху дупнайи тухум Сауд Аравияйиъси, вари араб улкъийриъра сабсанубдииндира адлу вуйиб ву. Дугъридан, гъаму тухумдин вакилар гизаф аьсарин муддатнаъ Зам-Зам штун мяднarin эйсивал гъападар вуди гъахъну. Му зарафат ляхин дар.

Абдуллагъ Раис хусуси вуди узуз лапра бегенмиш гъахънийзуз. Дугъу гъар йигъан учухъди сюгъбатнагъ гъючлвган, чан машаккна хушлу инчра гъюри, гъаму гафар текрар апури шуйи: «Кайфа халюка?» («Кефйир фици вуяв?»). Гъелбетда, ич машариккна ккудучвур шлу разивалин лишнари дугъан гъерхбаз жавабра тувуйи. Иллагъки учухъди, журналистарихъди, вуйи сюгъбатнаъ Абдуллагъ Раисди жикъиди, амма мяналуди гафар - чалар апууйи.

Учу яшаммиш шулайи гостиницайин сабпи мертебайиъ столовая ерлешмиш дубхънайи. Гъяждиз дугънайи гъарсар касди гъадушваъ гвачининдин, лисундин ва хъяхъдин хураг гъязур апууйи

ва ипууйи. Гъадму гостиницайин багахъ ерлешмиш духънайи туканариан вахт ккимиди лазим вуйи хурагар гъязур апуз продуктар масу гъадагъури шуйча. Дюз гъапиш, ухъухъ аьдат абхънайиганси, гъамушваъра столоваяйиъ хурагар учузра багъри Дагъустандин дугънайи дишагълийири гъязур апури шуйи. Хъяхъдин вахтна кми – кмиди столоваяйиъ мевлюдар тешкил апувал аьдатнаъ ипнайи. Ич дестейихъди нашидвалин мяълийир апури

дестейиан вуйи авар, дарги ва къумугъ миллетарин баярра дугънайи.

Хъа мевлюдарикан улхруганра, сабпи нубатнаъ ич гостиницайин эйси Абдуллагъ Раисдин дупну ккунду, фицики гъадму касди чан харжаринди учуз, шубудварж касдиз, къюб ражну мевлюд тешкил гъапнийи. Гъадму дакъикъийр вари уьмрийи киван гъузрудар ву. Абдуллагъ Раисдина чан баяри чпи ахю гъабариъ абхънайи аш ич улихъна хуйи. Дюгдин ашдин зийн йишвйин йиккун ахю гурдар дахънайи. Думу йикк гъадмукъан гъюдлиб ва ипуз хушлуб вуйи ки, гъеле сппар адрурихъанра думу йикк рягъятди гъал апуз шлубсиб вуйи. Гъадму йиккун тарихнакан сациб къанди агъю гъабхъунчуз: вуйиштан, гъадму йикк девейинуб вуди гъабхъну. Ав, Абдуллагъ Раисди къюб ражну учуз девейин йикк гъивну ва чан харжаринди къюб ужудар мевлюдар тешкил гъапу. Гъит Аллагу Тааълайин къудратлувалиинди ва амриинди дугъан девлетар имбубсана артухъ ва бул ишри ва дугъан садакъа къабул апури! Гъит дугъан хульан берекет кам

дарибшири!

Абдуллагъ Раисдихъди сюгъбат гъабхувал йиз уьмрийи алахъу багъалу дакъикъийрикан асасдар вуди гъисаб апураза. Ав, узуси, узухъди сатиди редакцияйиъ лихурайи мусурман «Ассалам» газатдин жара журналистарира (Муслимаат Бакановайи, Аьзиз Мичигишевди) гъадму касдихъди сюгъатар апури шуйи. Дюз гъапиш, исламди аьлава улхбар апувал къабул апурудар ва гъадму гъисабнаан арабарира, гъаддиз Абдуллагъ Абдуррягъман Раисди ич суалариз шлубкъан жикъи, хъа амма мяналуд жавабар тувуйи. Ягъли, абурлу жандак хъайи гъадму кас йирхъцлуд йисахъна яшназ дугънайир вушул. Думу я ипнир дайи ясана къадарсуз чагъирра ву пуз даршлийи. Арабарин аьдатариз асас духъну, думу гъар йигъан учухъна лизи ва марцци палат алахъну гъюйи. Дугъаз хъур велед айи: къюр бай ва шубур риш. Чав Абдуллагъ Раисди гъапиганси, дурарин тухум къурайшитарин тухумдиан вуйиб ву. Дурарин варитан ахюнур аба Абдуллагъ ибн Зубайр ибн Аввам вуйи, хъа дугъан дада кпуруш Асма бинт Абу Бакр Сиддикъ вуди гъахъну.

Абдуллагъ Абдуррягъман Раисди гъапи гъаму гафарра сабпи ражну гъеерхъдар вуйзуз. Дугъу гъапнийи: «Ич тухум асас вуди «Раис» кпуру гафнииндира адлу вуйи, фицики ич тухумдиан вуйидари гъудгнин вахт тьяин ва мялум апури ва ихъамат кпули гъабхури гъахъну. Сабсана далиликан пидиза: аьлгъямдуллиллагъ, ич тухумди Зам - Замдин шид пай апабан зийн гюзчивалра гъабхури гъахъну. Ав, учу Меккайин халис агъалийир вуча».

Гъелбетда, вари Сауд Аравияйиз адлу касдикан – Абдуллагъ Раисдикан хъана артухъди аьгъювалар гъадагъуз ккундийчуз. Дугъу ич суалариз шитвал дарапиди, хъа амма жикъиди - мяналуди жавабар тувуйи. Дугъу гъапиганси, чан вари веледариз (баяризси, шубаризра!) диндин ва светский ужуб образование айи. Мисал вуди гъадабгъиш, дугъан ахюнур бай Ясири Америкайиъ аспирантура ккудубкпу.

Хъа гъамкъан ахю девлетар хъайи, ужуб гъиллигънан ва абурлу касдиз белке шубур- юкюр хпир ашул кпуру суал хъипрувал аьгъяди, дугъу гъапнийи: «Учу фикир мапанай гъа, фицики, эгер миллет жигъатнаан араб вуш

ГЪЯДИС

ФУНУР КАСДИН ФУНИЗДИ ЗАМ-ЗАМДИН ШИД ГЪУБШНУШ, ГЪАЦИР КАС ЖЕГЪЕННЕМДИЪ ХЪИДАР, ЯНИ ЖЕГЪЕННЕМДИН ЦІАНА ЗАМ-ЗАМДИН ШИД САБ ЙИШВАХЪ ХЪУВАЛ ГЪИЧРА МУМКИН ДАР

ГИРАМИ ГЪЯЖДИЪ ГЪАХЪИ ЙИГЪАР КІВАИН АПІУРИ...

узузра ва узустар жарадаризра кью – кюр, шу- шубур хпар ашул кјури. Ваъ, хъана ваъ. Хусуси вуди узуз сар хпир азуз".

Дюз гъапиш, мусурман касдиз юкьюрихъна дишагълийир швушварди гъадагъуз ихтияр а. Ав, Къудратлу Аллагъу Тааълайи Чав ухъухъна гъапу Гирами Къуръандиъ гъамци дупна (мяна): «Учву учвуз бегенмиш гъахъи кюр, шубур, юкюр дишагъли швушварди гъадагъай. Эгер гъадарин арайиъ барабарвал уьбхбахъан учвуз гучіуруш, думуган сар хпир швушвди гъадагъай (сура «ан Ниса», аят 3).

Гълбетда, учу яшаммиш гъахъи йирхуб мертебайин мармардашдин «Раваби Нузха» кјуру гостиницайин аьгвалатназ гъилигган, дидин эйси Абдуллагъ Раис сарун уьмурлуг дилихишра, чан хизанарин хизанариз ва насларин наслариз аьсрариинди дуланмиш хъуз мумкинвал айивал мялум шуйи. Гостиницайин вари мертебайир мармардашдихъди дабалгънайивалихъди сабси, вари мертебайириъ гъамусдин деврин вари тїалабариз жаваб тувру девлетлу аваданлугъар ва лифт айи. Ярхи йигъди - йишвди марцишназ лигбан гъаравалиъ жигъил баяр дийигънайи. Гостиницайин эйсийи дагъустанлуйир къабул апури гизаф йисар ву.

Дюз гъапиш, учу гъамина гъяждиз гъюри ва дугъахъ дергри шлу дагъустанлуйирин гъякънаан фициб фикир апурава, кјури дугъахъан гъерхуз афалугъвал гъапнийча. Дугъу дагъустанлуйирин гъякънаан сабишвйинди гъадабгъган ужудар хиялар кїваъ гъитна. Хъа вушра сар касдикан Абдуллагъ Раисди гъамци гъапу кјури гъебхъунуз: «Эгер гъякълуди улхуруш, дагъустанлуйир иллагъки штун китвал апуз аьгюдар дар – ярхи йишвди столоваяиъ хураг гъязур апурайи дишагълийири лазим вудира - дардира штун селлер крандиан деетури шулу. Эгер дурариз гъамина шид жара йишвариан фицдар аьхю гъайгъушнариккди ва фукъан багъалу кыматарин масу гъадабгъурайиваликан саџибкъана аьгъийиш, белке дурари къаняаъ дапну ккунивал фикирназ гъадабгърийи. Хъа амма гъаци вушра, жара уьлкйириан вуйидар къабул дарапди иллагъки дагъустанлуйир къабул апури шулза, гъаз гъапиш дагъустанлуйири тувру пулик артухъди баракат кади шулзуз».

ЗАМ - ЗАМДИН ХУШЛУВАЛ

...Зам-замдин шид! Ребцру ригъдин нурари дахабгнайи гъаму жиликк гъамкъан аьхю къадарнаъди Зам- зам шид хътрабццди ва саб саягъниинди ахмиш шулайивал ва думу мичлиди гъубзнайивал аьламатарикан лапра аьхю аьламат даринхъа? Гирами Къуръандиъ дидиз гирами шид ву кјури, гъаз дупнайкан? Гъаму жорейин сулар неинки саб узу, хъа гъацира миллионариинди мусурман гъардшари ва чйирира туври гизаф аьсрар душнашул.

Хайлин мусурман гъардшариз ва чйириз гъебхъганси ва аьгюганси, Зам-замдин шид арайиз гъовал саб аьламатан гъядисайихъди аьлакьалу апура. Ибрагъим пайгъамбарин ꞥ ва дугъан хпир Гъажарин бици бай Исмяили чан ликрин швякъ жилик гъиву вахтна гъадушвъан ухъу кјурайи гъаму баркаван шид удубчївну. Аллагъдин ꞥ къудратлувализ, жумартвализ аьхир айиб дар - гъадму ражну читинвалиъ айи дадайизна бализ Аллагъди ꞥ хил гъивну! Гирами Аллагъдин ꞥ амриинди читинвалин имтигъан гъадабгъурайи Гъажарна чан бици велед Чав Аллагъди аьжликканра ккадаъну. Вуйиштїан Ибрагъимдира Аллагъу Тааълайикан чан хпирна велед уьрхуб ва гъадрар ерлешмиш духънайи йишв - жил чан жележгдин успагивалариинди ва рягътвалариинди инсанар жалб апуз къувват тувруб вуди яратмиш апувал ккун апури дюйир урхури гъахъну. Исмяил лапра бици шеревте бай вуди гъахъну. Чпин гага Ибрагъим гъадрарихъан гъягъалан къяляхъ дурариз айи ипїруб- уьхъруб ккудубкїуру. Чан ва веледдин гъаразнаъ айи Гъажар шид абгуб метлебниинди минди- тинди илдицбан гъайгъушнарикк шулу, фицики штухъ дахаргнайи бици велед ишбакан яваш шуладайи. Гъажар кјуруш Сафа кјуру тепейина гъягъюру, минди- тинди илтикїуру, штун литїанкъана гъибихъундайи ва дугъу Марвайин тепейикна гъягъюз жвар апуру. Гъадму къюбоб табарин- дерйирин арайиъди (гагъ мина, гагъ тина) ургуб ражну гъягъюру, хъа амма гъич фукїара гъибихъундайи. Думу чан сифтейин йишвахъна гъюру. Магъа саб дупну Гъажарин юкїв ачухъ шулу, фицики чазра мялум дару аьгвалатнаъ фукїа адру кюру жилиан сабпну шид удубчївуру. Дадайинна балин шадвалин

къадар адайи.

Вахтар гъягъюру, Исмяилра аьхю шулу ва саџиб къандиси Ибрагъимди ꞥ чан бай Исмяилихъди гъадму булагъдин багахъ чпиз къадарсуз ккуни Къудратлу Аллагъу Тааълайин амриинди Кяба

тикмиш апуру. Думу Аллагъу Тааълайи мусурман дин хъапїудариз варитїан багъалу йишв - макан ву. Сарун Къабайин ва Зам- зам булагъдин гирамивалин даража фукъан аьхуб ва заануб вуш аьгъяхъуз. Мугъяммад Пайгъамбари ꞥ гъапи гъаму баркаллу гафариз дикъатлу фикир тувхъа: «Эгер гъюрматлувалиинди гъаму хъуб шейнахъинди гъилигиш, яни Къуръандихъинди, Къабайихъинди, жвуван хусуси абйир- бабарин машарихъинди, аьлимарин машарихъинди ва Зам-замдихъинди, думуган гъадрар вари ибадат апувализ барабар ву. Дидланна гъайри, фуж Зам- замдихъинди лигуруш, дугъан чак кайи гунгъарин аьфв апїиди». Хъа тмунуб гъядисдиъ гъеле гъамцира дупна: «Фунур касдин фунизди Зам-замдин шид гъубшнуш, гъацир кас Жегъеннемдиъ хъидар, яни Жегъеннемдин цїана Зам-замдин шид саб йишвахъ хъувал гъичра мумкин дар».

Магъа узу, лисундин баркаван гъудгнин къяляхъ, Масжид аль- Гъярам мистъан удучївбан гъайгъушнарикк ккайза, хъа амма нубатнахъ дийигънайи ярхи тїурум инсанарихъинди йиз фикрар жалб духънайи. Йиз узукна фикир гъапїунза: «Инсандиз гъич сабанра вахт гъубкїруб дар». Ва гъамциб къаст гъапїнийза: «Аллагъдин амриинди гъаму Зам-замдин булагъдихъинди алдагъру ликар артухъди ягъурлудар хъиди: сифтена-сифте гъадму Зам-замдин булагъдиан рубзурайи мичли шид уьхъидиза, хъасин имбу ляхнарихъинди ул илбицуз хай шул». Гъаци гъапїнура вуйза. Дюз гъапиш, муганайизси гъамусра, шид уьхъуз кјури нубат-

нахъ дийигънайидарин къадар лапра аьхуб вуйи. Амма думу анжагъ саб уларин гучївал вуйи, фицики Зам-зам шид айи кранариан жумартди шид рубзурайи ва гъаддиз гъарсарихъан са-саб дакъикъайиъ чпин хлиъ айи пластмассайин

истакан штухъди абцїуз шуйи. Сабсана терефнакан дупну ккунду, фицики Меккайиъ ва Мединайиъ абхънайи аьдатназ асас духъну, нагагъ майиф кас ясана дишагъли штухъ нубатнаъ дийигънади гъяркъиш, нубатназ хъуркънайи жигъилари сабпи нубатнаъ гъадрариз штухъди истакан абцїри шулу. Думу, гълбетда, Аллагъра ꞥ, аьдати инсанара рази шлу ляхин ву.

Зам-замдикан гирами дафтраритъра, мусурман аьлимарин бикїбаритъра гизаф дупна ва гъадму шид имбу штари- хъан чаз артухъ къадарнаъди инсан сагъ апуз къувват айивалиинди фаркълу ву. Зам-замдин къуйдиан вуйи штуз инсан сагъ апїбан лишнар хас вуйивал динагълийири- мусурмнари Къудратлу Аллагъу Таалайи халкъ гъапу булагъдихъди аьлакьалу апура. Гъеле диди чїивиди гъузуз умудвал кимдру ксарра кмиди сагъ апїбаз тасдик апуру гизаф мисалар а. Гъеле аьлимарихъанра кмиди якъинди пуз шуладар- гъадму Зам- зам штухъан фициб саягъниинди инсанар сагъ апуз шулаш. Дюнъйин адлу аьлимари ахтармишар апїбарин рябкъюрайиганси, гъадму шид вари терефариан уьхъуз ва ишлетмиш апуз хай шлуб ву. Гъадму штуз хас вуйи лишнариинра аьламат дархъиди гъузуз шулдар, фицики Зам- зам шид гъич сабанра дубгурдар, кам гъабхъундар, думу гъарган къикънягъди абцїнади гъубзру. Гъадму штук кайи къилан къадар ва дадлувалин лишнар учв арайиз гъафихъанмина саб даражайиъ ади гъузна. Гълбетда, лап кюгъне деврин йисариси дарди гъамус Зам-

замдин булагъар жара саягъниинди албагна. Меккайиъ Кїулин мистаъ- Масжид аль- Гъярам кїуру мистан айтїан икриъ кїуру мармардашдик «Зам-зам» кїури дибикїнайи. Гъадушвакк ерлешмиш духънайи хулаъ насос дюзмиш дапїна ва жиликкан гъюрайи Зам-замдин шид насосдин кюмекниинди вари йишвариз пай апура. Дюнъйин вари пїлпариз гъяждиз гъафи мусурмнари чпихъди Зам- замдин шид гъабхури шулу.

Магъа узузра Меккайиъ ва Мединайиъ саб вазлин муддатнаъ Зам-зам шид уьхъувалин къисмат гъабхъну ва гъаџиб мумкинвал тувбаз лигну йицїубанна- йицїубан Къудратлу Аллагъдиз ꞥ баркаллагъ кїураза. Гъадму Зам- зам штуз айи аьдатнан дару дадлувал, уьхъуз хушлувал, гъарган марциди гъубзрувал тасдик апуз ккундузуз. Учу Сауд Аравияйин шагърариъ яшаммиш шулайи вахтна (ноябрь- декабрь) йигъандин манишин къялан гъисабниинди 25, хъа бязи йигъари гъеле 30 градусдихънара удубчївуйи. Гъаџиб манишин ашра, хъа амма узуз гъарган Зам-замдин шид саб тягъариинди мичлиб вуди гъибгъуйзуз. Дабгънайи саягъниинди мичлиб ваъ гъа, хъа уьхъуз хуш шлу саягънан мичлишин кайиб. Гъадму шид гъяфтириинди гъабаъ гъибтишра, хъа амма думу пуч шулдар ва дидин тїаьмлувалин лишнарра дургурдар. Хъугъай, мусурман гъардшар ва чйир, гъадму шид гъубхъган ярхи йигъди уьл дирипди гъузишра, гашвал гъибгъурдайчуз ва, иншаАллагъ, Къудратлу Первердигарин амриинди гъеле уьзарра ярхла гъахънийчухъан. Гъамушвахъди Мугъяммад Пайгъамбарин ꞥ гъамциб гъядис кїваин дубхъназуз: «Зам- зам шту уву думу фу метлебариз гъубхънуш, яв дерди кїулиз адабгъуз кюмек тувру», яни гъадму шид уьхъурайи дакъикъийириъ уву дапїнайи къаст- фикрар кїулиз удучївуру. «Эгер уву гъубхънуш, ва сагъвал ужу гъапїнуш, уву Сагъ апури сагъ гъапїну,- гъавриъ тїаъри гъахъну Пайгъамбари,- Эгер уву тухъ гъахънуш, Туврури ипїруб тувунуз. Эгер яв фикрар - гъиссар ачухъ, гевюл гъахънуш, уву Гъарсабдикан рябкъури марцц гъапїну».

Гъит КъудратлуПервердигари узуси, гъяждиз душну адру имбу мусурман гъардшариз ва чйиризира чипын али фарз тамам апуз ва чпин хилариинди астакниъ убзри Зам-замдин шид уьхъуз амур апїри! Амин.

ЙИЦИУБ ЛИШАН АРАЙИЗ ДАРФИДИКЪАН ГАГЪДИ ГЪИЯМАТДИН ЙИГЪ УЛУБКЪИДАР, ВА ГЪАДРАРИКАН САБ- ЯЖУЖ ВА МАЖУЖ АРАЙИЗ ГЪЮВАЛ ХЪИБДИ

ГЪЯДИС

РЮГЛУВАЛИН ТЕМЙИРИАН

Мугъяммад-гъяжи МЯГЪЯМЕДОВ,
ДУМД- дин экспертдин отделин
гьуллугъчи

Зейнаб бинту Жахшдихъан (Пайгъамбарин ﷺ хпирихъан) гъафи гафар ву: «Саб ражну Аллагъди Гъаьнайир лапра гучвалин саягъниинди узухъна гъафнийи. Дугъу гъапнийи: «Аллагъдилан ﷺ гъайри жара Аллагъ ﷺ адар! Аьрабариз чпин члурувализ дилигну дерд - бала ибшири, дурар гъаддихъна багахъ шула (Пайгъамбари ﷺ мушваъ гъадрари Уьсман ﷺ йивну йиклувалихъди аьлакьалу алура). Гъи Яжуждилан - Мажуждилан илтйикнайиб гъамциб ву ва Пайгъамбари ﷺ тлубариинди гъадму гергмивал улупнийи. Думуган узу гьерхнийиз: «Эй Аллагъди Гъаьнайир! Яраб ухъура йиклувайкьана? Гъаз гъапиш ихъ арайиъ ужуб ягъ-намус айи инсанарра а». Пайгъамбари ﷺ жаваб тувру: «Ав, къяппавал ва гъясузвал артухъ гъабхъи вахтна».

Яжуж- Мажуж- гъамрар къюб халкъдин ччвурар ву. «Яжуж» ва «Мажуж» клуру гафар «ажиж» клуру гафналан гъадагънайидар ву, диди «гъизгъинвал, цин ялав» клуру мяна улупура. Гъадрарин тухум Яфис ибн Нюгъдихъди аьлкьалу ву. Яжуж-Мажуж шубуб жюрейндар хъиди:

ЯЖУЖ - МАЖУЖ

Гъияматдин йигъандин лишнар

- саспидар лапра ахю жандак хъайидар,
- тмундар ягълишин ва яркъушин жигъатнаан сабстар,
- шубурпидар клуруш лапра жвиллидар ва ахю ибар алидар, дурари саб иб тмунубдин илипиди, хъа тмунуб иб чпин зиин илипбиинди чпин жандак ккебкиди.

Къуръандин «аль- Кахф» клуру сурайиъ 92-пи аятдилан 100-пи аятдизкъан гъамциб ихтилат гъябгъюра,

Зулкъарнайихъна илтйиклуру- дурари Яжуж- Мажуж халкъарин илзигбарихъан чпи уьрхювал тлалаб алуру. Дурари дугъкан гъадрар гъадму къюби дагъларин арайиъ чюръкъюб ккун алуру ва гъаддин ерина гъякъи тувуз гъязур вуйивалин теклиф алуру, хъа амма думу гъациб гъякъи гъадабгъуз рази гъахъундайи, дугъу гъапиганси, чаз Аллагъди ﷺ тувнайиб гъадрариз кюмек алуз чяаьн хъибди, клури. Дугъу гъадрариз ахю къадарнаьди

фицики Зулкъарнай ﷺ Аллагъдин ﷺ амриинди сиягъят алурайиган, Турцияйиъ къюб ахю дагъдин багахъ яшамиш шулайи халкъарихъна гъягъюру, хъа тмуну хабрариинди Арменияйин ва Азербайжандин арайиъ айи йишваз. Гъадму халкъ

рукъ уч алувал табшурмиш алуру, хъасин дурари думу ебцуру ва думу дагъларин къюби терефарихъанди убзуз хъюгъру, гъаддин натижайиъ Яжуждин- Мажуждин халкъар гъадму йишваъ уржнайивалин гъялнаъ ахъру. Пайгъамбарихъан ﷺ дуфнайи

гафар ву: «Дурари гъар йигъан чпи уржнайи йишв'ан удучивуз клури жил рибккура». Дурар гъадушв'ан Дажжал йивну йиклалан къяляхъ архаин гъахъихъан удучивиди. Дурари чпин рякъюъ алахъурайидар вари терг апилиди ва чпин рякъюъ я шид гьибтидар ясана уклар-клажар. Дурари вари гъяиванатар итйиди. Дурарикан гъийихдар гъадрарикан чивиди гъузнайидари итйиди. Гъадрарин арайиъ анжагъ ифи убхъурдар ва инсандин йикк (якк) ипрударра хъиди.

Саб жерге къисйириъ дупна: «Гъадрарикан гъич сарра йиклидар, чиплантина агъзур касдихъна насил гьидрибтид».

Инсанариз гъадму читин вахтна Аллагъу Тааьлайи Исайиз ﷺ вягъ, я апилиди, гъадрар Тлур клуру дагъдиъ жин хъпан, чпи уьрхбан бадали. Гъадмуган Иса ﷺ ва дугъахъди хъайидар Аллагъдихъна ﷺ чпиз кюмек алувал ккун алури дюьйир урхбиинди илтйиклиди. Аллагъди ﷺ дурарин тлалабназ жаваб тувиди ва дурарихъна завариан мюлхъяр гъаиди ва гъадрари дурар йихиди. Гъадрар вари йихиди. Хъасин Иса ﷺ ва дугъахъди хъайидар дагъдилан исизди гъягъиди. Вари жилин гъадрарин майтарихъан гъюрайи аьгъ алуз даршлублиб чиркин гъава хъибди. Гъадмуган Иса ﷺ ва дугъахъди хъайидар Аллагъдихъна ﷺ илтйиклиди. Ва Аллагъди ﷺ, гъадрарин тлалабназ жаваб вуди, жилина жакъвар деетиди, хъа жакъвари клуруш жил гъадрарин майтарихъан марцц апилиди.

Гъаддин къяляхъ Аллагъди ﷺ жилина мархъ гъапилиди, хъа гъадму мархъли Яжуждихъан- Мажуждихъан гъузнайи вари чиркишнар марцц апилиди. Хъасин жилин чушин - гъарар- кюлер арайиз гъиди ва жил чан муганайиздин гъялназ гъибди.

ТЕРРОРИЗМЪИКАН ИСЛАМДИ ФУ КЛУРА?

Ислам- му терроризм чяхъан ярхла алуру жумартвалин дин ву. Аллагъу Тааьлайи гъапну (мяна): « Аллагъди ﷺ учвуз учвухъди сатириди дин бадали женг дурубхдарихъди ва ичв хуларин утлурккдарихъди дуствал уьбхюз ва гъякълувал улупуз къадагъа алурад» (Къуръан, 60:8).

Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ чан женгчи эскрариз дишагълийир ва бицидар йихувал къадагъа алури гъахъну ва дурариз клури гъахъну: «... Масу мутуванай, артухъди лазимсуз, шит ляхнар мапанай ва бабкан духънайидар мийиханай». Гъаму гафарра гъадгъу гъапидар ву: «Шли мусурмнарехъди йикърар гъапу кас йивну гъакиш, гъацири Женнетдин ниькъана гъисс апидар, гъеле ягъчлуд

йисаз барабар вуйи рякъюъ гъаддин ниъ тарабгъурушра».

Дидланна гъайри, Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ ца улупбиинди жаза тувувал къадагъа гъапну. Дугъу инсан йивну йиклувал варитан гъагъи гунгъарин арайиъ къюби гуннагъ вуди гъисаб алури гъахъну.

Дидланна гъайри, дугъу улихъ ккимиди клури гъахъну, фицики «...Ахиратдин йигъан инсанарихъан сифтена - сифте гьерхруб ифи удубзбакан вуйи суал хъибди». Мусурман ксари ужувлан ляхнар арайиз духну ккунду, гъадму гъисабнаан гъяиванатарихъна, ва гъадрариз иццрушин тувуз ихтияр адар. Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Гату йибклайизкъан хъябкънайи йишваъ дебккбаз лигну дишагълийиз жаза тувиди. Гъадму гату сеbeb вуди

думу Жегъеннемдиъ хъиди. Дугъу дидиз иплуб тувундайи ва дидиз убхъруб гъивундайи ва жилина чивившин ипуб адапундайи».

Дугъу гъацира штухъ дахабгнаивалиан йибклурайи хуйиз шид туву касди-

кан мялум гъапну, гъаддиз лигну Аллагъди ﷺ дугъан гунгъарин аьфв гъапну. Инсанари Пайгъамбарихъан ﷺ гьерхнийи: «Эй Аллагъди Гъаьнайир, яраб гъяиванатарихъна уж'вал улупбаз лигну учуз саваб тувуйкьан?».

Ва дугъу гъапну: «Вари чивившнарехъна ужувлан саягъниинди янашмиш хъувал саваб тутрувди гьибтидар».

Дидланна гъайри, гъяиванат уьмрихъ мягърум алуруган, думу иплубдиз ишлетмиш алуб метлебининди, мусурмнари гъадму ляхин гъадму гъяиванатдиз шлубкъан цибди аьзаб тувруганси ва цибди гучл шлуганси дапну ккунду».

М у г ъ я м м а д Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Учву гъяиванат йибклуруган (убккруган) гъадму ляхин лапра язухъ шлу саягъниинди клули гъайибхай. Гъяиванатдиз цибди аьзабар хъпан бада-

ли ичв гаркьал ужуйи дярхру апинай».

Зиихъ дупнайи ва исламдин саб жерге жара къайдириз асас духъну, гъамциб къарарихъна гъюз шулу: чпи уьрхюз даршлу аьжуз инсанариз гучлар ккаувал, хулар бегъемди даргъбахъна ясана шейшюй барбатл хъувалихъна хру, жилар, хпар ва бицидар майиф алуру, хъа гъацира саб жерге жара гъяракатар гъахувал къадагъа дапна, гъадрар исламди ва гъякълу мусурмнари тянкьид алура. Мусурмнари ислягъвалин, жумартвалин ва сари сариз хил алдабгъбан дин хъапна, ва гъадрарикан аьхюуб пай ксар жара ксариз илзигбахъди ва нягъякъ ляхнар апилахъди гъичра аьлакьалу дар, гъеле саб жерге ксари гъацдар гъяракатар мусурмнарехъди аьлакьалу алурашра.

Эгер мусурмнаркан шливуш террориствалин гъяракат клули гъабхуруш, гъацир кас исламдин гъюкмар члур апибаз лигну тахсиркар вуди гъисаб апилиди.

Сабина МУРТАЗЯЛИЕВА

УХЪУЗ ГЪАРСАРИЗ АБГЪЯДИ ККУНДУ

Мугъяммад-Рамазан РАЖАБОВ, ДагъОгни шагърин имам

Ихъ язухъ дарин?

1 « Хъа амма, ухъуз абгъюганси, думу ляхнар Аллагъди ۞ ухъуз фарз дапна. Гъаци вуйиган фу мяна шулухъа «Узу Аллагъдихъ ۞ хъугъраза» пувалиинди, эгер гъадму Аллагъди ۞ клурайиб тамам апурадарш, Дугъан амрар гъиспикк ккаурадаш? Гъамциб ляхниз фу клуру? Мициб ляхниз Аллагъдихъ ۞ хъутругърувал, ва Аллагъдихъан ۞ гучи адрувал клуру. Хъа яраб ухъу Аллагъдиз къаршуди гъягъюзкъан гужлидар вуйинхъа? Эгер ухъуз Думу гъиспикк ккадарш, Дугъу ухъура гъямат йигъан гъиспикк ккаидар, Думу ухъухъ мюгътаж вуйир дар, хъа ухъу гъарсаб вахтна Дугъахъ мюгътаж вуйидар вухъа.

апуз ужуб адарди, Чаз тлагърушназ, тамаша бадали, учвуз ккуниб аплинай клури халкъ гъапундар.

Саб мисал киваин апухъа: сар касди чаз саб курцил ккебгъру, думу фтин бадали ккебгъру? Думу ккебгъру чан мал- чарва, хал, хизан убхбан бадали, чав клурайиб аплибан бадали. Хъа эгер гъадму курцили чан эйсийи клурайиб апурадарш, чахъ хъайи ляхин апурадарш, думу эйсийи гъадму курцил йивну йибклуру, ясана хул'ан утлубкуру. Ари гъаму эйсийиз фици чав клурайиб дарапруган хъял гъюруш, ихъ Аллагъу Тааълайизра гъадму чан амрариз мютлюгъ даршлу ксар ккундар. Аллагъ ۞ хъана гизаф ухъутан Къудратлу ву, Чахъ хъпрехъу ксариз жаза тувуз. Саспидар инсанар шулу яман юкв айидар, агъирвал кайидар, гъаким, мялим, духтур, милиционер вуза клури, дурари яраб сациб фикиркъана апурадидан, гъаму чпира вари инсанар гъафи йишван гъафидар вуйиваликан, ва гъаму вари инсанар гъягъру накъвариз (никъариз) гъягъруваликан. Хъа фикир апуруш, дурарин гъудган (гъулган-жалклан) наан а, гъаз дурар такабурвалиинди лициру, чпитан адар клуру саягъниинди. Хъа дурариз Аллагъди ۞ чпи клурайиб гъарган апури ккунду, мурарин ягъ-намуз набшди?

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир, дугъриданна, ухъуз гъулган-жалклан аплин гъапиган, илим тлааб аплин гъапиган, гизафдари клуру: «Узу йиз хизан дубхну ккундарин? Дурариз гъазанмиш дапну ккундарин?»

Ав, гъяккъатдиъ дурариз Аллагъу Тааълайи гъазаммиш мапанаи, клури гъапундар. Аллагъди ۞ клура, гъазаммиш аплинай, амма Узу магъарханай ва Йиз амрар тамам аплинай, клури. Хъа ихъ фици шулу: гъачинитан хъяхъдиз шула-хъа лихури, ихъ Аллагъдин ۞ амрар тамам дарапди. Гъаму касдин фикрар дюзидар дар. Гъаз гъапиш, эгер сар хизандин ахъор, мисал вуди гъадабгъиш, гъадму хизан убххюраза клуру гага, сабдупну гъаклиш, сарун дугъан хизан ккадабхъуйин, ясана дурар гашу йиклуру. Ваъ, гъелбетда ваъ, йиклурдар. Гъаци вуйиган, ухъу гъамциб йигъканра фикир дапну ккунду. Гъарсабдин чан раж - рякъ, чан къадар а. Гъаммишан

Дюн'яйин алархну даршул, сацибкъана тмунуб Дюн'яйиканра фикир дапну ккунду. Ахират гъяккъатдиъ ухъу яшаммиш шулу хал ву, сарира чав гъазаммиш гъапуб хъади гъушундар, я гъягъидира дар. Гъаци вуйиган, ухъу ухъ'ин али фарзарра апури, ихъ веледаризра диндин тербия туври яшаммиш шули гъахъиш, гъаму дюн'яйиъра, ахиратдиъра бахтлу шул, хъа дарапдиш, улдрупиш, жегъенемдиъ шул. Мурар йиз гафар дар, мурар Аллагъдин ۞, Расуллагъдин гафар ву.

Гъюрматлу ватаногълийир, ухъу бахтлу хъпан бадали, Аллагъди ухъухъна сарна къюру ваъ, 124 агъзуртлан зина пайгъамбар, 300 - тлан зина Расулар, ахъю вуйи Дафтрар хътаъну. Ва гъамрарин къяляхъ, увхъан Аллагъ ۞ тахсиркар апуз шулин? Уву хъугърадар клури дурари гъапибдихъ, фуж тахсиркар ву? Хъа ухъуз гъадрикан вартлан заан Пайгъамбар ۞ ва гирами Къуръан тувна. Гъаддиз ухъу Аллагъдиз ۞ чухсагъул, клури дурар ухъу къабул дапну ва тамам дапну ккунду.

Гъюрматлу мусурман, ихъ веледари гъапра, наан а дурар? Дурари гъа фикир апурадар, хъа ихъ фикир наан а? Ухъу наанди лигура? Саспидар веледариз мист наан хъайинкъана агъдар, ялгъуз дурариз агъюб наан ягъсуз ляхнар апури йишвар, папрусар зигру йишвар гъадриар ву. Гъамцидар веледарикан фу мянфяаъ шул чпин абйир - бабариз, дурарин арайиъ фу гъюрматвал шулу, дурариз ахъор - бицир агъяди гъузрин? Фициб гъялназ дуфна ихъ мектебар, фици гъюрматсуз духъна ученикариз мялимар, гъаз мици ву? Гъаз гъапиш, саб устлихъ убхъури дусруган, гъадму мялимари чпи дюзи гъякъ вуйи тербия тутрувруган. Ари лигайчва, гъаму гъякъ дин агълариз, дурарин тляимариз фициб гъюрмат - хатир аш. Амма ухъуз дин вуйич клури улупурайи вагъабистарикан клури адархъа, гъаз гъапиш гъарсар касдиз дурар гъякъ динагълийир даруб агъя. Думу жара политика ву, гъаму ихъ дин харжи терефнаан улупури, мусурманвал ккутлуз клури гъабхурайи палитика ву. Эгер ухъу ихъ веледар гъякъ дин улупуру ксарихъна ва йишвариз гъадраиш, хъасин учвуз ккундушра, ккундаршра дурар гъадму вагъабистарин хила-ригъ гъяхъру. Хъа амма, ухъу

думу вагъабистар а клури, ихъ дин агъю дарапди, мистариз дурушди гъузну ккундар. Гъит дурар ихъ мистриз дарифри, хъа ухъу гъаз хътакуру хъа? Ихъ дин гъадриин дийибгънайинхъа? ДУРАРА, УХЪУРА АЛЛАГЪДИХЪНА ХЪТАКУРАДУ ВУХЪА. Гъаци вуйиган, гъи дарш закур ухъу йиклурдар вухъа, гъаддиз ихъ гъякълу диндихъди душну ккунду. Гъит Аллагъди ۞ ухъуз гъяккъат рякъюз ихъ юквар ачмиш апури!

Шубуби суал: Ухъу наана хътакуру? Гъяккъатдиъ гъич сар касра му жилин гъузру дар, гъамдинди ухъуз вари-дариз агъяди ккунду, фицики ухъухъ агъжал хъайивал. Суал арайиз гъюру, хъа фу шулу дурарикан, гъапру думу жанарикан? Дутину, пуч духъну гъамдинди ккудубклурин, дарш фу шулу? Ухъуз тувнайи диндиъ гъамци дупна, ухъу гъягъюру гъациб йишваз, сарун къяляхъ дяргъру йишваз, йиклувал адру йишваз. Гъаддиз гъарсар бициризира кмиди учв йиклур вуйиваликан агъя. Амма саризра агъдар учв фила йиклуруш, ва фунуб вилаятдиъ йиклуруш. Гъаци вуйиган, ухъуз агъюганси ва рякъюри айиганси, сар касдихъанра му йиклувалихъан гъергуз гъабхъундар, я хъибдира дар, фу къадар ахъю гъяким вушра, фу къадар гъаравлар хъашра.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир, ухъу фукъан девлет уч гъапишра, фужар ккун гъапишра, шлихъди дуствал гъапишура, эгер ухъу дин хъапрудар дарш, ухъуз дурарикан сабдиканра хайир даршул, фицики, ари лигайчва, гъадму кас гъаклиган, дугъу уч гъапу девлет, дугъан абйир- бабар, дустар, гъулардар вари дугъан накъвдихъна (никърихъна) дуфну, думу сарди накъвдиъ итну, вари хъадакн гъягъюру. Хъа думу гъузру сарна - сарди мучлу накъвдиъ (никъриъ). Ари гъадмуган дугъаз агъю шулу чаз сарун кюмек адруб, ялгъуз чав гъапуру вуйи амаларикантан мянфяаът адруб, ялгъуз гъадму чан амалар дугъаз яракар - бакар шлудар ву. Хъа ужудар амалар адарш фу аплидива? Сарун гъишну клури душваъ туба къабул апурадар. Эй мусурман гъардшар ва чйир, ихъ язухъ дарин? Фу шул ухъкан? Аллагъдин ۞ гъаншариз гъафиган, фу жаваб тувиди ухъу, думуган ухъуз лайиклу жаваб бихъуйклан??? Ав, бахтсуз шул, дерднаъ, хъа-

латнаъ шул гъацдар абйир - бабар, чпин веледариз дин Исламдикан хабар тутрувдар, думу абайин-бабар фарз ву гъа!

Гъюрматлу ватаногълийир, дугъриданна, Аллагъди ۞ Чав туву гъарсаб ниъматдин гъисаб-суал апуру, наънан гъазанмиш гъапунва, наанди ишлетмиш гъапунва, клури. Аллагъу Тааъла лапра Аьдалатлуру ву, Дугъаз кучлар апуз сарихъанра хъибдар. Думу гъямат йигъан Аллагъди ۞ яв мучлмучлийин печат дивур ва гъарсаб гъендем члалназ дуфну, гъадму гъендемари чпи фу гъапиш, вари уччу члалниинди улхур. Гъаци вуйиган, ахъирин йигъ улубкъайиз ухъу фикир дапну ккунду.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Ухъу ахъю вуйи шюкюр дапну ккунду ихъ Халикъдиз, ухъуз дин дубгъбан бадали, дин тарабгъбан бадали, жюрбежор рякъяр ачмиш аплибз лигну. Гъаци вуйиган ихъ Аллагъдин ۞ дин дубгъбан бадали гъарсар кас чалишмиш духъну ккунду. Гъидин йигъан ухъуз мистар, медресийир ачмиш дапна, ихъ алимари китабар дидикна, ва гъацира ахъю ниъмат ву ухъуз ихъ багъри члалниинди удубчлурайи «АС-САЛАМ» газат. Му газатдиъ ихъ марци Ислам диндикан биклура, гъар йигъаз вуйи дюъйирикан, Исламдин вилаятариан вуйи хабарикан, ихъ алимарин уьмрарикан, ихъ гирами йишварин тарихдикан, ихъ Пайгъамбарин ۞ , аьсгъябарин, алимарин, шейхарин уьмрарикан, саб гъафниинди, ухъуз бахтлу ва берекетлу уьмур хъапуз улупруб - вари дибикна. Думу газатдиъ жюрбежор суалариз жавабарра а, учвуз макъала биклуз, суал хътапуз ккундуш, думу газатдин редакцияиз хъадапуз шулу ва учвуз гъяккъат вуйи жавабарра тувиди. Эгер ухъу гъийин йигъан, ихъ хулан ракнарехъна дуфну, гъаму ихъ диндин газатдиз подписка апуру касар къяляхъ хъадаиш, гъадму газатдиз подписка дарапди, гъямат йигъан ухъ Аллагъдиз ۞ фу жаваб тувиди? Фици ухъу Дугъан гъаншарнаъ дийигъиди? Яраб Аллагъ ۞ бадали варж, къюдварж манат ухъуз гъяйиф вуйклан? Гъаддиз йиз биклан метлебра Аллагъ ۞ бадали, гъаму узуз ихъ диндикан агъю гъабхъибдикан йиз ватаногълийириз, йиз ккуни мусурман гъардшариз ва чйириз - агъдрудариз улупуб, хъа агъюдариз киваин апуру ву. Аллагъ ухъуз кюмек ишири. Амин.

ГЪАМУ ДЮНЯ ДАГЪЛАР ВУ, ХЪА ИХЪ ГЪЯРАКАТАР - ЧИГЪАРИН СЕСЕР: ДАГЪЛАРИЪ ИХЪ ЧИГЪНАН СЕС ГЪАРГАН УХЪУХЪНА КЪЯЛЯХЪ ХЪТАБКУРУ

ГЪЯДИС

СУАЛАРИЗ ЖАВАБАР

- Эгер уз пластический операция гъапиш, Аллагда ﷺ узуба гъишламиш аплуйклана, гъаци гъапиш, узуба ахю гунагъ хьибдийклана? Узуба фикир апураза, фицики гъадму операция и нкъяляхъ жара ксарин узухъна вуйи янашмишвал дигиш хьибди.

- Ихъ жямьтлугъдиъ арайиз гъюрайи бедбахтваларикан асасдар ухъу кьубпи нубатнан шейъар сабпи нубатназ хурайивалиан арайиз гъюра. Рябкъюрайиганси, увуз яв чатан рябкъювалин гъайгъушин дубхъनावуз, гъаддиз уву жарадарихъди аьлакьа уьбхюрадара. Аллагъу Тааьлайи жюрбежюр инсанар халкъ гъапишу: сасдариз артухъди фикирлувал тувну, тмундариз - успагъивал, шубурпидариз - айтган учуввал, шлиз- вуш девлет тувна ва гъам жарадар. Хъа амма инсандиз тувнайи лишнарикан варитган кьиматлугъ фикирлувал

ва айтган учуввал ву, яни ужуб гъиллигъ.

Инсандиз тувнайи лишнарикан варитган кьиматлугъ хушбахтвал гъазанмиш аплурдар ва ужуб Ахират гъазанмиш аплурдар ву. Яраб инсандиз тувнайи чатан вуйи учувшин уьмурлугъ дуняйи хушбахтвал тувру дакъат вуйклана?

Психологари тасдикъ дапнайиганси, жара яшназ илтликруган набалугъди чаз айи жизби гъалатлар артухъди фикирназ гъадагъуру, натижайи дугъу иллагъки гъадрариз артухъди фикир тувру, гъаддихъди сабси чав учв искан апру лишнар арайиз хуру.

Мумкин ву, ичв багахълуири, багахъна вуйи ксар ва дустари увук гъаци зарафат бадали кълхъювал апури шул. Эгер дурари гъаци апуруш, уву искан апуруш, думуган гъадрариз ахю гунагъ ву, гъаз гъапиш гъич сар учву ксар чаз ккуни саягъниинди учву гъахъир дар, думу Аллагда ﷺ - ухъу вари Халкъ Гъапури амур ву. Чав Халкъ Гъапидарихъна даккнишин улупувал ва искан апувал Аллагда ﷺ , Дугъан яратмишариз тягъна йивувалик гъисаб ву. Думу лапра гъагъи гунагъ ву.

- Учухъ Къурбан машквар ясана Рамазандин машквар лапра яркъуди, ахю пулар харж аплбиинди инсан кечмиш духънайирин хулаъ къайд апури шулу яни ахю харжар ахъбиинди. Гъаци апуз хай шулинхъа?

- Шариатдиъ иллагъки гъакидарин хуларий диндин машквар къайд дапну ккуниваликан дупнадар. Диндин машквар Шариатдиъ улупнайи къайдйирилан улдучувди

- Гъибат, бюгътан, кибру, гъясад, риягъамрар аьраб гафар вуйин? Дурари фу улупура?

- Аьраб чалниинди гъибат футна кпуру мянайин гаф ву. Думу инсан чан багахъ хътарди дугъан къяляхъ дугъкан хушу дару гафар апувал ву. Ухъу ихъ мелз гъацибдихъан дубхъну ккунду, фицики думу лайикъсуз гъяракат ву, думу, Пайгъамбарин ﷺ гъядисдиз асас духъну, 30 аьрсузвалариз барабар шулу.

Бюгътан - футна кпуру гаф ву. Гъациб ляхин гъапуриз

къайд апувал лапра хай шулу ляхин ву, хъа амма Шариатди шлиз- вуш пулар уч апуз ва машквар къайд апуз мажбури апурадара. Инсанарин арайиъ касибар шулу, хизан уьбхюз читинвал кайидар ва гъацдар ксариз Аллагда Тааьлайи улупнайибдилан артухъди хъана фицдар- вуш машквар къайд апуз мажбури апувал гъич саризра ихтияр адар. Шариатдиъ чарасуз дапну ккуни ляхнарилан гъайри хай шлударра а. Хъа амма гъацдар ляхнар чпиз айи мумкинвализ дилигну кпули гъахуру.

вуйи гунагъ гъибаттан гъагъиб ву.

Кибру - агъирвал, жвуз заанди улупувал ву.

Гъясад - Аллагда Тааьлайи шлиз- вуш тувнайи девлетнин бахилвал апувал ву, къаст айи касдиз девлет айирин ужувларихъ мягърум духъну ккунивал.

Рия- Гъаци чпин тяриф бадали гъяракат улупувал, жарадари жвуван ужуб фикир апуз метлебниинди. Зиихъ улупнайи ва гъадрариз ухшар вуйи пис лишнари инсан Аллагда Тааьла аьгъю аплбахъ мягърум апуру.

- Вягъши гъайванатарин йикк (якк) ипувал Шариатди къадагъа дапна. Гъеебхънзуз, фицики имам Шафийин китабарий сулан йикк ипуз ихтияр тувра, кпури.

- Сулан йикк (якк) хурагси ипуз (ишлетмиш апуз) имам Шафийин мазгъабди ихтияр тувра.

ГЪАМУ МЕСЭЛАЙИЗ ФИКИР ТУВАЙ

БИЦИДАРИЗ ТЕРБИЯ

Лайикълу гъюрмат айи Пайгъамбари ﷺ кпури гъахъну: «Сабпиб, бицириз фу улупну ккундуш, Аллагда (*) Сар вуйивалин гъакънаан шагъидвал апру гафар ву: «ла илагъа

иллаллагъ...» Бицир ургуд йисандин яшназ гъафиган, дугъаз гъудган аплбан къайдйирикан улупуб лазим ву.

Бицидариз шубуб шейъ ккун апуз вердиш аплинай: сабпиб - Пайгъамбарихъна ﷺ ккунивал улупуз, кьубпиб - Пайгъамбарин ﷺ хизан ва багахъна вуйи багахълуири ккун апуз, шубубпиб - Къурбан урхбахъна ккунивал улупуз, фицики Къурбан аьгъю ксар ахю дивандин Йигъан Аллагда Тааьлайин тахтан сирникк хьиди, пайгъамбарарихъди сатлиди ва жара гъакълу динагълийрихъди, гъаддин гъайри жара жюрейин

сирин адруган».

Ахю диван апру Йигъан шли учв дуняйиъ яшамаш шули имиди чан веледиз Къурбан урхуз улупнуш, дугъан кпулбин женнетдиан вуйи тахт (корона) илипиди. Жарануб гъядисдиъ дупна: «Шли Къурбан киваланди аьгъю гъапишу ва гъаддин теклифариз асас духъну уьмур хъапишу, гъадрарин абйир - бабарин кпуларин Ахю диван апру Йигъан тахтар иливиди, гъадрарин акушин ригъдин аквтан акуб хьибди...»

Сабина МУРТАЗЯЛИЕВА

НОВАБРЪ

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гъаркван. Аль-аьср	Лавлан Аль-Магъриб	Хъитирхв Аль-Гъишаъ
1	4.41	6.22	11.33	14.20	16.47	18.41
2	4.42	6.23	11.33	14.19	16.46	18.12
4	4.44	6.26	11.33	14.17	16.44	18.10
6	4.47	6.28	11.33	14.15	16.41	18.07
8	4.49	6.31	11.33	14.13	16.39	18.05
10	4.51	6.33	11.33	14.11	16.37	18.03
12	4.53	6.35	11.33	14.09	16.34	18.00
14	4.55	6.38	11.33	14.07	16.32	17.58
16	4.57	6.41	11.34	14.06	16.31	17.58
18	4.59	6.43	11.34	14.04	16.29	17.57
20	5.01	6.45	11.34	14.03	16.27	17.57
22	5.03	6.48	11.35	14.03	16.26	17.56
24	5.06	6.50	11.36	14.02	16.25	17.55
26	5.08	6.52	11.36	14.00	16.23	17.53
28	5.10	6.54	11.37	13.59	16.22	17.52
30	5.12	6.55	11.37	13.58	16.20	17.52

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

заместитель муфтия РД Махди-хаджи МУТАИЛОВ Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Редактор
Пирмагомед КАСИМОВ

Художник
Саид САИДОВ

Компьютерная группа
Лейла ГУСЕЙНОВА Ахмед МАГОМЕДОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ

При перепечатке ссылка обязательна. Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону).
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г. Индекс 51325
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Сдано в печать 12 октября 2009 г. Тираж 1250 экз.
Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. М. Ярагского, 128.
Тел.: (8722) 61-00-64.
По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.
E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru